

Naša Sloga izlazi svaki 16 dan mjeseca i stoji s poštarijom za cijelu godinu 2 for. a za kmeta 1 for.; razmierno za pol god. 1 f. a za kmeta 50 novč. Izran carevino višo poštarija. Pojedini broj stoji 6 novč.

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politični list.

„Slogom rastu malo stvari, a nesloga sve pokvari.“ *Nar. Post.*

Oglasi se primaju po navodnoj cijeni. Pisma neka se šalju platjene poštarijom.

Nepodpisani se dopisi neupotrebljavaju. Dopisi se nevradaju. Uredništvo i Odpravništvo nalaze se Via Nuova N.º 4 piano I.

Godina VI.

U Trstu 1. Julija 1875.

Broj 13.

Na Petrovu dne 29. lipnja, u pet sati i tri četvrta po podne, preminu u Pragu njegovo veličanstvo

Ferdinand,

Car austrijski, kralj ugarski, kralj češki, kralj hrvatski itd. itd. u 82. godini svoje dobe. Odrekav se vladanja godine 1848., boravio je od to doba skromno svoj život, te bio izgled svih kršćanskih kriepostih.

Pokoj vječni daruj mu. Gospodine, i svjetlost vječna svietila njemu!

Izložba školskih predmetah.

Rado štampamo sljedeću pouku i odnosno poziv na izložbu školskih predmetah, što će se držati ljetošnjih školskih praznika u Gorici i Poreču. Nemarimo spomenuti, da su te izložbe namijenjene gg. učiteljem, pak da će oni sve sile napeti, da ova izložba izadje što sjajnija toli glede izloženih predmetah, koli glede broja posietiteljah njihova stališa. Nam bi bilo veoma mило, kad bi i hrvatsko učiteljstvo svojim školskim predmeti učestvovalo kod ove izložbe, najme u Poreču, gdje bi mogli i talijanski učitelji vidjeti, čim i kako uči Hrvatska svoju djecu u svojih narodnih školah. Mi se nadamo, da će nam se ova želja izpuniti, a sad evo pouke.

Uredništvo.

ad N. 402

S. G.

Pouka

kako obaviti izložbu učevnih stvari u Gorici i u Poreču za trajanja školskih praznika ljeta 1875.

I.

Izložba će obsezati:

- a) Stvari djetinskih hranilištah i vrtah;
- b) Učila i školske radnje pučkih učionicah;
- c) " " " obrtskih i inih strukovničkih učionicah;
- d) " " " gluhonjemacah.

II.

Odnosno na rečene učionice i zavode očekuje c. k. zemaljsko školsko Vieće:

- A) Narise, gradjevne i položajne osnove, ili izglednice (kalupe) od istih;
- B) Učila, što se u njih uporabljaju;
- C) Radnje učenikah.

Ad A. Glede narisah i osnovah ovih učilištah i zavodah, želi c. k. zemaljsko školsko Vieće, da bi pri izložbi zastapani bili samo takovi, koji se među drugimi kakogod odlikuju. Želi toli, da bi naslovi, što imaju predmet obznačivati, bili prosto napravljeni.

U ovaj oddjelak spadaju: pokućstvo stoli, škriljaste ploče, u klupe, štionice itd. spomenutih učilištah, koja, ako su u kakvom obziru znamenita, mogu se poslati toli u naravnoj veličoci, koli u kalupu ili narišu na kartonu (debeloj hartiji).

Ovamo se uvrštvuju takodjer spravne za razsvjetljenje dvorana i probovanje učionicah, načini za razsvjetljenje dvorana i probovanje učionicah, načini za razsvjetljenje dvorana i probovanje učionicah, vođeničko posuđe, što za učenike služi, uredba kupalištah za hranjenike ili učenike, cruionice, olovke, držala, priprave za risanje, pisanje itd.

Ad B. Učila t. j. učevna sredstva su koli knjige, toli ini učevni pripomočki.

Knjige, koje su u školah i zavodih jurve u porabi i one, koje tko misli za učevnu porabu predložiti, imaju spisatelji ili izdavatelji sami na izložbu poslati.

Isto je družbam, što imaju svrhu, da se pučko izobraženje širi, da se mladež ili koji drugi osobiti stan pučanstva pouči i pobudi, knjige tiskom izdavati, na volju, bilo dotična djela, bilo popis jur izašlih knjigah na izložbu slati.

Što se pak inih učevnih pripomoćkah tiče, to spadaju ovamo navlastito:

1. Oni pomočki, kojim je namjena učenikom učenje olakšati, kako priprave za prvotno obučavanje u čitanju, za računstvo, za lagotnije naučanje glasbe itd.
2. Oni pomočki, što imaju služiti, da se učenikom pogledom zbiljne stvari, kalupovi ili slikovanjem prijave pravi pojmovi i prave pomisli istih stvari.
3. Uredbe da se olakša zamjeniti ili uzajemni nauk.

Ovim trim pripomoćkom pripadaju:

- a) glede vjere: vjerozakonske slike.
- b) glede čitanja: tablice, načini, abecede, oddjelci za pismovno slaganje.
- c) glede pisanja: načini, obrazei.
- d) glede računstva: računske spravne, uredbe za mjere i teže, računstvo u porabi navadnog življenja, tablice, zbirke miera i težah.
- e) glede zemljopisa i povjestnice: slike u izjasnenje ovog nauka, tablice za na stjenu, zemljovidi, uzvisenim djelom, zemljovidnici (atlas), zemaljske kruglje (globusi), tjeki zemlje (teluri) ili mjeseca (lunari).
- f) glede risanja i graditeljstva: svakojaki crteži i gradjevni kalupi.
- g) glede naravoslovja: za ovaj nauk namenjene sbirke orudja, slike itd.
- h) glede vježbanja tjela: spravne za takova vježbanja i za nauk u plavanju, skrb za zdravlje.
- i) pomočki za prvotni nauk u poljodjelstvu.
- k) pomočki za prvotni nauk u obrtnosti i inih strukah.
- l) napokon i učila posebnih zavodah, naime za gluhonjemce, za sliepce itd.

Ad C. Pri svakoj radnji učenika (učenice) imade se najti ime, doba, vrieme školskoga polaza svjedočbom ravnatelja škole ili zavoda, da su pomenute stvari istinite.

Svrhu toga treba naznačiti školu ili zavod, iz kojega izhadja djelo ili radnja najavom, je li državne, občinske ili posebničke (privatne) uredbe, je li uzdržavana od kojega svjetovnog ili redovničkog društva, ima li škola samo jedan, ili već, ter koliko razredah.

Pisarski i risarski zvezki nek se prosto obavija.

Nada je, da će med pripisanimi doći i radnjah, kojim se ženske u školi nee i takodjer radnjah gluhojnjemacah i drugih strukovnim učionicam sličnih zavodah.

III.

Učilišta i izdavatelji, što se hoće učestvovati izložbe učevnih stvari, imaju Predstojništvu zemaljskih školskih Viećah za Goricu i za Istru u Trstu do 20. Augusta t. g. donjeti na znanje, koje pod II. uvrštjene stvari namjeravaju, bilo u Goricu, bilo u Poreč, ili u oboja grada na izložbu poslati.

Poslje toga roka uložena naznanila neće se u obzir uzeti.

Za izložbu u Poreču namejune učevne stvari treba poslati napisom:

Stvari za učevnu izložbu — C. k. zemaljskomu školskomu Vieću Istranskomu

preporukom c. k. namjestničkoma savjetniku ter voditelju kotarskoga satništva proste poštarine

u Poreč (Parenzo).

One pak stvari, koje budu namenjene za izložbu u Gorici, treba slati napisom:

Stvari za učevnu izložbu — C. k. zemaljskomu školskomu Vieću Goricko-Gradšćanskomu

preporukom c. k. kotarskomu školskomu Nadgledatelju

Franju Vodopivicu proste poštarine

u Goricu (Gorizia).

IV.

Posebni odbor povjerenikah, postavljen od c. k. zemaljskog Vieća, imati će u Gorici i u Poreču skrb za shodno uredjenje pripisanih učevnih stvari.

Izložene stvari će se povratiti ndionikom troškovi za to odlučene posebne zaklade.

V.

Prije imenovanim naslovaikom moraju stvari na izložbu namenjene prispjeti najdalje do 15. Septembra t. g. inače bi bez obzira ostale.

VI.

Tko štogod na izložbu pošlje, valja da pri odpravljenju misao očit izrazi, hoće li, da mu se stvar povrati, ili inače želi pripustiti, da ju ovo c. k. zemaljsko školsko Vieće za javne namjene uporabi.

Dopisi.

S otoka Krka 22. lipnja 1875.

Zaludo smo čekali zadnji broj „Naše Sloge“, da u njoj najdemo koju viest o uspjehu učiteljske skupštine, držane u Krku dnih 4. i 5. tek. lipnja, koja će radi mnogih uzrokah ostati znamenita. Zato evo vam u kratko, što smo o njoj doznali iz ustih osoba, koja se je na njoj desila.

Prije svega valja znati, da učitelji iz Lošinja i Cresa nedođoše na skupštinu, već se sporazumno sa dotičnom oblaštju sakupiše da viećaju jedni u Lošnju, a drugi u Cresu. U Krku sastalo se prvi dan u jutro 9 učiteljah i 5 učiteljicah, po podne prispje još troje učiteljah, a drugi dan još jedan, bijaše jih dakle svih skupa 18. Skupštini je predsjedovao školski nadzornik, liečnik Dr. M. Nikolić, koji pozdraviv učitelje reče, da im se rađuje s dva uzroka, jedno što je usljed ministarske odluke učiteljstvu plaća povišena i tim njihovo stanje prilično poboljšano; a drugo što je već učionam namakauto dosta učevnih sredstvah i tim učiteljem olakšano učevne. Zatim spomene dva nedostatka za školu vrlo škodna, ali da se ufa, da će se i njim lieka naći, a to jesu: zanemareno pohađanje djece i tromo djelovanje školskih mjestnih viećah. Poslje tog govora stale se razpravljati pojedine točke programa.

Kod prve točke je govorio g. Dr. Nikolić mnogo o domovini, o Austriji i o svem-i svačem, ali o hrvatskoj domovini ni rieči. Istina je, mi smo Austrijanci, ali cesarstvom; mi smo Istrani, ali zemljom; kao što smo položajem nekoji otočani, nekoji primorci, nekoji zagoreci; ali rodom i jezikom mi smo Hrvati pa Hrvati, čuli to radi il nečuli naši protivnici. Dokture Nikoliću Mate, recite da nije tako! Dapače recite, neće li jednom naša djeca biti tim vjernija Caru i domovini, čim budu bolje znala, da su Hrvati, a Hrvati da nisu nikad prelomili vjere, što su ju nekada njihovi otei zađali sjajnoj vladajućoj kući! To eto budi na duši našim učiteljem, pa neka svjestno i razborito tumače našoj djeci, što je domovina, gdje nam je domovovina, i kakve dužnosti ima svaki pošten čovjek prama svojoj domovini.

Drugi dan dojde na red 4. točka u suglasju sa 6. Tu bude nešto živahnijega razpravljanja, dočim je u obće išlo sve nekako mljohavo. A radi česa ta veća živahnost? Govorilo se u praznovjerju i pobožnosti, pa nije se moglo ni kud ni kamo, nego uplesti

u razpravu i svetu Crkvu, njezine nauke, njezine obede i njezino svećenstvo, koje da viećim dielom potiče praznovjerje radi pohlepe za dobitkom (la più parte dei preti fomentano la superstizione per trar lucro) itd. itd. Tom prigodom se reklo i ovo, kad se s djecom govori o Bogu, da valja reći: Vaš Bog (il vostro Dio)! Iz toga valja zaključiti, da učitelji pod Nikolićevim nadzorničtvom imaju nekakva drugoga Boga, il pak da neimaju nikakva. U jednom i drugom slučaju bilo bi trebalo, da su malo očitije govorili. Ako imaju drugoga Boga, taj će bit sjegurno bolji, nego je onaj dječji; njihova bi dakle dužnost bila reći iskreno djeci: Klanjajte se našem Bogu, naš je Bog boiji od vašega. Ako pak nimaju nikakva Boga, zašto da neretu u školi: Djeco, mi smo ljudi bez Boga, zato se dobro pazite, tko ga od vas ima, da nebude strogo pedepsan! Oj Nikoliću Mate, eto kamo ste zagazio svojom premudroštvu, da će se najme od sad unapred morati i djeca smijati vam i vašim učiteljem, kad stupite u školu. Tako mi Boga, stvoritelja neba i zemlje, koji će jednom suditi vas i mene, ako nebi bilo sto puti bolje, da sviat baci u more one namete il adicionale, koje plaća za škole, u kojih ste ga timi vašimi načeli naumili sa temeljn izopačiti i skončati! Sad evo razumijemo one nekoje točke vašega programa, jer ste nam jih baš liepo iztumačili; sad vas već nemarimo nuditi, da izvolite razlučiti, što je crkveni obred i što pučko praznovjerje; samo se čudimo, kako možete govoriti o stvarih, kojih nepojmite. Što bi vi rekli, kad bi tko počeo govoriti o liečničtvu, a da se u liečništvo nerazumije? Nebi li mu viknuli: Osle, nepaćaj se u tudje poste? Pa kako možete vi govoriti o Bogu, o Crkvi božjoj i njezinih obredih, kad se je Bog sakrio vašim očima, pa i njegovo kraljevstvo na zemlji jest vam knjiga zapečaćena sa sedam pečatah?

Poslje toga prešlo se na razpravljanje 9. točke. Pri razpravljanju te točke upita učitelj g. Sparožić, zašto da se kod glavnih učionah neuvode i hrvatski jezik, kad je već uveden njemački? Predsjednik g. Nikolić mu s posmjehom i s povladjivanjem nekih njegovih pristašah na to odvrati, neka občine izvole plaćati učitelja, pak da će bit odmah uveden i hrvatski jezik kod tih školah. Gosp. Mate Nikoliću, što ste to rekli? A tko plaća učitelje i njemačkoga i talijanskoga itd. itd. Hoćete reći, država, pokrajina. A državi, a pokrajini odkud novci, ako jih nije nabrala od državljanah, od pokrajinarah? Koliko mi znamo, nedolaze im ni iz Italije, ni iz Njemačke. Nemojte dakle tako, jer ako držite vi nas za bedake, hoćemo i mi vam reći, da neznate, što govorite. Na škole se troše i ovako i onako državljanski novci, a za svoje novce po 19. §. imaju državljani pravo imati ne samo učitelja svojega jezika, nego i škole u svojem jeziku. Nikoliću Mate, recite da nije tako! Pa ako jest, nebi li bila vaša dužnost, kao školskoga nadzornika, reći vladi, tu trebaju takve i takve škole, takvi i takvi učitelji? Dakako da bi, ali u vrijeme, u koje se Bog mora za porugu pred djecom zvati „Vaš Bog“ (il vostro Dio), to već nije, moguće jer je presahnuo izvor svakoga prava i pravice. Iz toga neka vidi naš narod, da mu vjera i narodnost nemogu nego zajedno il obstati, il pasti.

I tako se svršila ta krčka učiteljska skupština, držana u dva mjesto u tri dana, kao što bijaše sprva urečena. Nebi li vam tko javio i uspjeh creske i lošinjске. Drugi put ću vam koju narčnuti o naših učiteljih.

Iz tužne Bosne u Juniju.

U 11. broju „Naše Sloge“ od dne 1. Junija, u članku „Pogled po svietu“, čitaju se sliedeće rieči: „Iz Bosne dolaze grozne viesti o hjesnilu divljih Turakah proti nevoljnim Krstjanom.“

Iz tih riečih vidim, da se i tu kod vas, koji živete u sretnoj Austriji, zna za ljuto progonoštvo, koje trpi ovaj kršćjeni sviet od svojih nekršćenih guječiteljah. Ali da vaši čitatelji znaju po prilici, što su i kakvi su krvoloci Turci, evo vam dogodjaja, što se odskora pripetio blizu Travnika.

U selu Polska, dva sata od Zenice, ne daleko od ceste, što vodi iz Sarajeva u Brod, stanovao je u svojoj kući na samini, kao što obično stanuju ovud poljodjelci, neki Jožo Grgić, vriedan, pošten i dosta dobrostojeći Krstjanin. Neke večeri, u prvi mrak, dođu mu na vrata dva ljuto oružana Turčina, od kojih jedan bijaše vojnik, pak da im neka otvori. Krstjanin, znajući da o dobru nemisle, neće da otvori. Turci onda razbiju vrata i provale u kuću, a Krstjanin kroz okno, pak trč nekud, koliko ga mogu pete nositi. Možebit je sirota trčao, da traži pomoć u bližnjih susjedah, il mislio; nenašavši ga u kući, da će se umiriti i otići. Al Turčinu neda vrag da miruje, kad si može nalokati kršćjanske krvi. I eno, vojnik ostane u kući, a drug mu nagne u polje za Krstjanom, te stignuv ga, baci ga na tla i nemilice posieče; a vojnik mu u isto doba zakolje mladu ženu i četvero djece, od koje najstarijemu bijaše pet godinah, a najmladjemu četiri mjeseca. Sutradan neki Krstjanin, prolazeći poljem, najde truplo nesretnog Grgića, pa odleti, da mu javi ženi, što je i kako je, al eno i nje, gdje je ostinula u krvi, a preko nje, kao poklani janjci, pobacana neđužna joj dječica. Brat se Krstjanin agrozil nad tim zločinom, ode u Travnik i prijavi taj

strahoviti događaj turskoj oblasti; a ona pošlje na pokoljište vlog povjerenika i nekoliko oružnika ili žandarmah, kojim je zbilja i pošlo za rukom naći krivce i zatvoriti jih. Sad svi čekamo, hoće li i kako će Turci pedepsati te zločince. Ali sudeć po drugih sličnih događajih, bojim se, da će neudžna kršćanska krv ostati neosvećena, jer Turci Bošnjaci drže, da neima nikakve razlike, ubiti ovna il Kršćana, dapače veća im je pred Allahom (Bogom) zasluga žrtvovati kršćjansku, nego li ovnujsku krv.

Eto vam, gospodine uredniče, jedan jedini događaj od sto i sto drugih sličnih ovomu, il još groznijih od ovoga, što se vrste po turskom carstvu i sbivaju sad ovdje sad ondje nad nevoljnimi Kršćjani. Blago vam braćo po krvi il po krstu, što živite tamo u Austriji, te se sa svojim apostolskim carem i kraljem zajedno Bogu molite i pred istim Propielom klečite, bili vi katolici, il bili pravoslavni. Ah kršćjena braćo, kako vam mi zavidimo, kako teško čekamo, da i nad Bosnom grane sunce reda i zakona, prava i pravice! Samo nam je za čudo, kako može kršćjena Austrija trpiti da se u njezinu susjedstvu lije još i danas tolika krstjanska krv, koja i proti njoj saziva s neba osvetu božju. U Bosni nećoš čuti neg ove rieči: E, da su nam susjedi Francuzi, nebi toga bilo!

Kad turska pravica izreče svoj sud nad rečenimi zločinci, neću propustiti, da vam to nejavim. Ovudnji se Kršćjani nadaju, da će zločinci biti kažnjeni, jer drugač tko bi ostao živ od turskoga hjesnila, koje kao da je već prekipilo.

Pliesan na čokotu (trsu).

Pliesan na čokotu je huda i strašna bolest, koja je već na veliko svu berbu (trgatu) uništila po svih stranah svijeta. I kod nas je već harala u hrvatskom Primorju i Istri. U naših obližnjih stranah pokazivala se do sada po riedko kojegdje, ali ljetos nam prieti ta huda bolest u svoj svojoj strahoti.

Bolest ova polazi od neke sitne gljivice (maljušna lokića) Oidium Tukeri nazvane. Hvaća se najprije nježnoga lišća, zatim prelazi na samo groždje. S početka se neda lahko opaziti, ali za kratko brzo se širi, te izgledje list i grozd kao bielom prašinom poput melje posipan, a poslje kad se ta pošast sasvim razvije, dobiva smedju boju, te utamani lišće i groždje.

Zavlada li ta bolest rano, utamani sav prirod. Groždje se obustavi u razvitku, otvrdne i popuca. Zavlada li kasno u jesen, kad je groždje skoro zrelo, tada toliko nenahudi, ali se ipak neugodna duha od nje osjeća u moštu i vinu.

Ljetos je kod nas (u Hrvatskoj) u velikom obsegu zavladała ta pošast. Lišće je zahvatila jur s obih stranah, spodnje i s lica, i toli je jaka pliesan, da izgledje poput prepletene mreže po lišću, koje se s toga nabubrilo i šćvrklo. A vršike grozdovah su već obielile od pliesni.

Ja sam takav jedan list, koji je na debelo pljesnivoćom zahvaćen, motrio na većalo, te sam pronašao šetajuće sitne uši po istoj.

To sve nekaže na dobro, bit će silna i strašna kvara, tim više što neima protimbe, da se bolest ta posve savlada, samo se može ponešto umanjiti.

U takovih strašnih okolnostih ne treba prekrstiti ruke, nego svaki vinogradar prihvatiti se posla. Čini vas svaki, što je do sada pronađjeo kao najbolje sredstvo, kojim da se umanji i zaprieci dalnje širenje pliesni.

Sredstvo takovo je posipavanje sumpornim (žvepljenim) cvietom svih česti čokota pljesnivoćom zahvaćenih, lišća naime i groždja. Ali da bude od uspjeha, treba uzeti najfiniji prašak sumporni, te paziti, da prašina prodre do najsitnijih stranah zahvaćenih pliesnivoćom.

U tu svrhu da se laglje posipava ima načinjen mješić kojim se prah upuše u pljesniv grozd il list. Tko toga nemože imati, uzmi kutijicu (škatuljicu) za tučeni slador (cukor), kojim se jela posipavaju da budu sladja. Ili pako uzmi kakovo podugoljasto staklo budi čašu, ili u kakvom se ukuhava voće, metni unj nešto fina sumporna cvieta, čvrstim ga papirom oveži, te sav taj papir izprebui tako, da na sitne luknjice bude se lahko prašina stepala.

Sumporenje ima se činiti u tri razdobja, prvo čim se pliesan opazi ili kada je groždje u cvietu, drugo za nekoliko danah kašnje kako je groždje oevalo, i treće kada su jagodice odebljale. Gdje ostaje još traga pljesnivoći, treba sumporenje ponoviti.

U novije vrijeme počeli su u Italiji za posipavanje rabiti smjes od sumpora i živoga vapna.

Ta se smjes ovako pripravi: uzme se na prah razmrvljena živa vapna 2 funte, sumpora 6 funti, vode do 4 oke (polića). Naj-prije se pomieša vapno s vodom; zatim se primetne sumpor, te prije se sve skupa dotle barem 1 uru kuha, dok sumpora nije u smjesi se razpoznati, zatim se odmetne od vatre i slije u veću posudu, u kojoj ima do 56 oka vode, te se sve dobro pomieša.

Uzme se posle kistić (pinel), ili jos bolje kakvo šćrećalo, kefa kakvom zidari stiene bieće, te se ovim groždje i lišće pošćrećava, pomiešavši smjes svaki put, kada se ima rabiti. *Gosp. List.*

Opazka. Pošto bijaše šćtampan ovaj članak, prisprije nam u ruke „Gosp. List“ od dne 26. t. m., gdje se veli: pojavivša se kod nas pliesan na trsu kao dosadanje motrenje na povećalo pokazuje, nije Oidium Tukeri, već po svoj prilici Phitopus vitri. *Ured.*

Poljodjelstvo u pitanjih i odgovorih.

POGLAVJE ČETVRTO.

Težaćko orudje.

- P. Koje orudje je najbolje za tezanje zemlje?
 O. Kojim ide djelo najbolje i najbrže od ruke.
- P. Opisite mi to orudje.
 O. Akoprem je to dosta teško, ipak ću gledati, da vam zadovoljim. U tu svrhu prije svega treba da razdielim djelana zemljišća u tri različita reda, i to: 1. zemljišće u ravnicu, 2. po nizbićih, 3. po strmih brežuljćkih.
- P. Dakle prama različitosti zemljišća mora biti različito i orudje?
 O. Da: i akoprem si poljodjelci razbijaju malo glavu radi orudja, ja ipak mislim, da je mnogo krivo tomu, što kod nas poljodjelstvo nenapreduje, i to, što naš sviet nerabi orudja prama zemljišću, na kojem se mući.
- P. Ja nisam, vjerujte mi, u tom vašega mnienja (misli).
 O. A ja dodajem, pa velim, da je posve nemoguće, djelati svaku vrst zemlje jednom ter istom vršću orudja.
- P. Budite tako dobri, iztomaćite mi to.
 O. Ja sam vam već rekao, da je najbolje orudje ono, kojim se djelo najbrže obavija. Promislite, koliko ima zemlje, a koliko je je djelano; onda promislite, koliko bi je bilo još manje djelano, da se kopa, mjesto što se ore. Kako dakle vidite, plugom iliti vrgujem se djela brže nego lopatom i motikom, jer jedan sam jaram volovah učini na dan više, nego deset dvanaest najboljih težakah. Oruć dakle prišćediš (prišćeparaš) mnogo na vremenu i na trošku.
- P. Ipak ima gospodarah, koji se late radje lopate.
 O. Da, ima, jer misle, da im lopatom, najme u ravnicu, ide djelo bolje od ruke, pak da im zemlja više nosi. I to je istina, ali za što? Zato, što jadni nepoznaju nego svoj starinski plug, koji im jedva zemlju ocrni. Al kad bi poznali i rabili novovjeke pluge, nebi tako govorili, jer bi se osvjedoćili, da se njimi djela neobićno brzo. Što sam rekao glede lopate, budi rećeno i o motici.
- P. Ali vi ste rekli i to, da valja djelati ne samo brzo, nego i dobro.
 O. Tako jest. I akoprem neka stara poslovica veli, da nije moguće djelati brzo i dobro, ipak to dandanas nestoji. Dapaće dobrim plugom i jarmom dobrih volovah djela se baš brzo i dobro: djela se brzo i dobro ponavljajuć drljanje iliti brananje, koje razgruha i naravna zemlju; djela se brzo i dobro tako zvanim *izkoreniteljem*, koji ulazeć duboko u djelanu jur zemlju, pripravija mehku i rahlu postelju mladim rastlinam, otvarajuć tim u nju put i zraku, a s druge strane izdira korenje plevelu, korovu i ostalomu rastežu, koji navadno prieći rastline u njihovom razvitku. To isto budi rećeno i o *Sijalu*, kojim se sjeme ne samo jednako po brazdah razsije, nego i dobro pokrrije, što je veoma koristno i radi manjega troška i radi boljega uspjeha.
- P. Što vam se čini o plugovih, koji se u obće dandanas rabe?
 O. To, da neodgovaraju nimalo svojoj svrsi, pak da su oćito svjedoćanstvo naše gluposti, naše lienosti i naše tvrdoglavoste. Ako izuzmemo nekoje vlastelinske zemlje, gdje se počelo orati novimi plugovi, u svoj našoj domovini može se reći da se zemlja nedjela ni na polak, jer nećete nigdje naći, da u ravnicu zalazi plug u zemlju svojih 40 do 50 centimetrah, kao što bi to morao.
- P. Šta ćete, tako su orali naši stari, pa tako oremo i mi.
 O. Baš to je ono, što nas uprapašćuje. Ali, ako su naši stari glavu u torbi nosili, zar ju moramo i mi? Sviet svaki dan napreduje, pa sa svietom moramo napredovati i mi, ako nećemo, da budemo svaćiji rug il porivalo. I ako su nekada zemlje rodile tako djelane, sad već nerode, jer su se iztrošile, i baš zato treba jih dandanas bolje djelati. A eno, to nije moguće nego *novoviećkim orudjem*, što sam vam ga spomenuo. To novoviećko orudje trebalo bi da zamieni staro u svakoj naprednoj težaćkoj kući. Jedino na taj način hoće oni u ravnicu djelati brzo i dobro svoju zemlju, i tako kod svog djela, s jedne strane mnogo prišćediti, a s druge mnogo priviećiti, što je svakako velik i gotov dobitak.

- P. Po brežuljeih pako kakovo je orudje najbolje?
 O. Na svaki način *motika*, jer jedno što su novi plugi pretežki, a drugo što nije za nje svagdje ni zemlja dosti doboka. Ali valja i to reći, da najveći diel seljakah *nezna ni kopati*. A tomu je uzrok, što na mnogih mjestih neodgovaraju ni motike svojoj svrsi, pa kopač jedva da njimi zemlju ocrni. Pa kako će da na takovoj pitomini što naraste?
 P. A za strme brežuljke kakvo se orudje hoće?
 O. Tu je zemlja ili rahla, ili ilovata, ili pak kamenita. U svakom od tih slučajevah trebat će rabiti drugačije motike ili kopae, to jest, jačije ili slabije, tuplje ili oštrljastije. Ali više nego na što drugo valjat će paziti na to, da bude zemlja dobro prehitjena, razgruhana i s gnojem promiešana, s druge pako strane trebat će pitominu podzidati, da ju što je manje moguće izpira voda. Na taj način, prilagodiv orudje zemljištu, svaki će težak u kratko opaziti, da mu zemlja mnogo viši metje, a to zato, što će ju obdjelati brže, bolje i jeftinije ili cjenije.

Kašlja, nahlade, grloboli kako da se riešimo.

1. Vrlo dobro sredstvo proti kašlju i svakoj nahladi jest kuhan kuš (žalfia, kadulja, slavlja) u mlieku ili vodi. U liek se metne malo meda ili sladora
 Ako si prehladjen uzmi svaki dan 6—12 put žlicu ovoga toploga lieka, isto ako kašljaš ili te vrat boli. Nu ako si promuknuo (nemožes govoriti), peri grlo ovim liekom 20—30 put. Obično ovaj liek brzo i dobro pomaže.
2. Nemanje će komu pomoći voda ili mlieko od kuhanih suhlih smokavah.
3. Traje li hud kašalj na dugo, to je pogibeljno za pluća. Tada se kuha sladki januš (koromač) i liek po manje i ne često se pije.
4. Više put nas od kašlja tja prsa bole. Uzmi komad flanele, natari ga kafrom, obloži njim prsa i bude ti zaisto laglje.
5. Pivo (staro) okuhaj, metni unj cukra i jedan žutanjek, miešaj i dok je još toplo pij.
6. Svileni ili vuneni prsluk na golom tjelu, čuva svakoga od nahlade, on će te od svake nahlade očuvati prije nego svi liekovi izliečiti.

Književne viesti.

Književni poziv.

Ima već tomu petnaest godina, da ne štedeći truda ni troška dadoh se na sakupljenje narodnih pjesamah ter božjom pomoćju dotjerah već do prieko dviesta neizdanih!
 Napose pak sakupih blizu stotine što vrlo rastrkano izdanih a što nikad jošter neizdanih o našem narodnom zatočniku Marku Kraljeviću i to najviše po Primorju Makarskom i po obližnjih kotarih, koji su svedjer obilata neizercpljena ruda našeg narodnog pjesmotvaranja. To blago sobom ponieše naši bosanski uskoci, kad se primorju utekoše te vjerno pas pasu do danas predade i užeuva.

Preklani obratih se putem novinah na sve rodoljube osobito župnike, znance i prijatelje da me u mučnom te zamašnom podhvatu pomognu, jer sam rad izaći što podpuniji. Utaman čekah na suradnike i pomagače! Ni cigla pjesma ne umnoži tim putem moje sbirke, koja medju tim svedjer raste!

Braćo i rodoljubi! Nemojte se obzirati na ličnost moju rodu nepoznatu, nego se obzirajte na moje ugodno i narodu koristno djelo.

Tebi mladeži slovinskoj, a napose dalmatinskoj osobito obrađam ove moje rieči: na mladjih svijet ostaje, od tebe više oego iz sadašnjeg naraštaja narod izčekiva svoje preporodjenje.

Drugim ću putem objelodaniti i imenik Markove sbirke, a i druge moje, neka se znade na koju smo. I varijante vrlo su koristne. Ime će se svakog suradnika, ako se nadje, tiskati nad poslanom pjesmom.

Bjeh se obratio svojom lanjskom „Razpravom o narodnim pjesmama“ i na naše književne zavode — Akademiju — Učeno društvo — Matice — poradi pjesme, a rad sam da djelo izadje obim slovima. Sada se opet na nje obraćam molbom, da mi pomognu sbirke u svijet turiti na korist roda i znanosti. Ja korist ciele iz prodaje njima poklanjam a ostavljam na dobru volju, da mi dadu novčanu pomoć za daljne buduće radnje rodu na korist i diku.

Obraćam se napokon i na sva častna uredništva svih jugoslavjanskih novinah žarkom molbom, da ovaj moj poziv u svojih novinah objelodane, neka se što dalje prorazširi.

Iz zavičaja Marka Marulića — iz hrvatskog Špljeta 1875.

Miroslav Alačević, narodni učitelj.

Promjene u tršćansko-koparskoj biskupiji.

Preminuše u Gospodinu: dne 6. Maja m. č. g. Josip Pavšić, plovani u miru u 62. godini svoje dobe; m. č. g. Ambrož Boschetti svjećenik tridentinske biskupije, nadučitelj bogoslovja i učitelj na ovoj gradskoj gimnaziji u 64. godini svoje dobe; dne 26. maja č. g. Ivan Derossi, svjećenik u Miljah u 62. godini; dne 26. maja č. g. Robert Jelušić, svećenik u privremenom počitku u Kastvu u 27. godini; č. g. Anton Scapin, vjeroučitelj na ovoj gradskoj realskoj školi u 53. godini. — Č. g. Franjo Tomšić, bi premješćen iz Koprivske u Kazlansku kapelaniju; č. g. Prim Šubic, kapelan u Staradi, bi imenovan kapelanom u Koprivi. Sliedeća č. gg. bogoslovci IV. razreda ovog sjemenišća bjehu posvješćeni za svećenike dne 20. pr. mjeseca u Gorici: Anton Fabris, Anton Kalac, Anton Kjuder, Ivan Skabar i Josip Skerl.

Različite viesti.

* Nj. Velič. naš Cesar sastao se sa ruskim carem Aleksandrom u Českoj, kud se je ovaj dne 28. junija vraćao iz Njemačke u svoju domovinu.

* Nj. visost nadvojvoda Albreht, carev stric, pošao je u neke kupelji u Francesku, te se u putu kroz Njemačku sastao sa ruskim i njemačkim carem.

* Nad Budim-Peštom se je prošle subote digla tako strašna oluja (vihar), da je, što se dosad zna, ostalo mrtvih od toga nevremena prieko 120 osobah, srušilo se više kućah i našlo škode preko miliona forinti.

* Ljetina u našem carstvu kaže svud jako liepo. U Italiji da se nisu vrlo ponesle bube svilarice. U Americi žetva da nije ni srednja.

* Ingleska i Ruska. Prošlih danah govorilo se mnogo o nekakvom posebnom savezu med Ingleskom i Ruskom.

* Tursko carstvo u Evropi. U Ingleskom parlamentu bilo je odsкора govora o propadanju Turske, pa je netko rekao, da bi najbolje protjerati Turke u Aziju, Carigrad proglasiti slobodnim nezavisnim gradom, pomoći Kršćjanom do samostalnosti, a turski dug izručiti navlašnomu istočnomu društvu, koje bi se imalo osnovati u tu svrhu, da nebudu škodni turski vjerovnici. Hvala Bogu, što su se već počele oči otvarati i Inglezom, koji su dosad jedino radi svoje koristi najjače Turke branili.

* U Franceskoj učinile su strašne povodnje prošlih petnaest danah silu škode. Poginuli ljudi i srušene kuće broje se na stotine.

* U maloj Aziji tresla se zemlja tako, da je na više mjestih ostalo zakopano pod mirinami od kućah više tisućah ljudi.

* Morski psi, počeli su i ove godine pohađjati ova naša mora. Baš ovih danah opazili su morskoga psa blizu luke na Rieci i u Miljskoj dragi kod Trsta.

Poziv na predplatu.

Pozivajuć na predplatu na drugo poluljetje, molimo one naše štovane predbrojniko, koji nam još što duguju za prvo, da izvole što prije platiti svoj dug.

U Trstu 1. Julija 1875.

Uredništvo.

Ték Novacáh

polag Borse u Trstu od 16 — 30 Junija 1875.

NOVCI	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	—
Čaraki dukati (ceklini)	5.21	5.21	5.20	5.20	—	5.20	5.20	5.20	5.20	5.20	5.20	—	5.20	—	5.20	—
Napoleoni	8.87	8.87	8.87	8.87	—	8.87	8.87	8.88	8.88	8.88	8.88	—	8.88	—	8.88	—
Libre Ingleske	11.14	11.14	11.14	11.14	—	11.15	11.15	11.16	11.17	11.17	11.17	—	11.17	—	11.15	—
Srebro-priv. (aggio)	102.50	102.35	102.15	102.10	—	102.25	102.25	102.35	102.35	102.25	102.25	—	102.25	—	102.25	—